

Valóságos könyvtár – könyvtári valóság V. – tudományos konferencia az online térben

A Valóságos könyvtár – könyvtári valóság című konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénytársasághoz kapcsolódott. A 2021. év szlogenje a következő volt: „a Tudomány: iránytű az elérhető jövőhöz”.

A tudományünnep mottójával összhangban a konferencián kiemelt hangsúlyt kapott „a könyvtárak szerepének vizsgálata a tudományos tények és összefüggések megismerésében, a környezetünkben zajló folyamatok megértésében, a közérthető és élményalapú ismeretátadásban, az álhírek visszaszorításában, valamint a fiatal generációknak az eredeti gondolatok létrehozására irányuló motiválásában.”¹

A 2021. november 23–24-én, a járványhelyzet miatt online megtartott konferenciát elsőként *Bóna Judit*, az ELTE BTK tudományos és kutatásszervezési ügyek dékánhelyettese köszöntötte. A könyvekről és a könyvtárról szólva kiemelte, hogy az évszázadok értékeit őrző intézményt nem uralhatja emberi ész. A könyvtár egy erőtartály, mindennél izgatóbb, felfoghatatlan dialógus.

Egyetemünkön nagy múltja van a könyvtárosképzésnek, amely több mint hetven éve itt indult meg az országban. Miután jó ideje teljes képzési ciklust kínál, tevékeny részt vállal a tudományos utánpótlás nevelésében. Az itt zajló kutatások társadalmi hasznossága vitán felül áll.

Szóllás Péter, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Könyvtári és Levéltári Főosztályának vezetője örömmel konstataálta, hogy a szervezők ilyen rövid idő alatt álltak át a konferencia online megtartására. Nagyon fontos, hogy a pandémia ellenére is folytatódjon a kulturális és a szakmai élet.

A minisztérium támogatja a kulturális alapellátásban jelentős szerepet játszó könyvtárakat, ezért örömeire szolgál, hogy a konferencia kiemelt témája a könyvtárépítészet. A Modern Városok Program keretében adták át nemrégben a tatabányai *József Attila Könyvtár* felújított épületét, amelyet hamarosan újabbak követnek – ilyen például a leendő szekszárdi Tudásközpont.

Kiszl Péter, az ELTE BTK KITI intézetigazgatója és a doktori program vezetője a konferencia két újdonságát, az angol nyelvű szekciót, illetve a jelenléti megrendezés helyett az online térbe való kény-

szerű áthelyezést emelte ki. A thaiföldi Sukhothai Thammathirat Open University egyetemmel közösen megszervezett angol nyelvű szekcióval szintet lépett, nemzetközivé vált a konferencia. A pandémia miatt ugyan elmaradnak a személyes találkozások, de valamire mégis jó ez a váratlan helyzet. Bebizonyosodott, milyen bravúros szervezési képesség rejlik az Intézetben: egyetlen hétvége alatt sikerült átállni a valóságosból a virtuális térbe. Amikor két évvel ezelőtt az előző hetven évre tekinttünk vissza, még nem gondoltuk, hogy az elkövetkezendő két év több alkalmazkodást kíván, mint korábban egy évtized.

A virtuális konferencia arra is alkalmas, hogy tudatosítsuk magunkban: a könyvtár elsődlegesen közösségi tér, amelynek hiányát akkor éljük meg igazán, ha el vagyunk tőle zárva; a szerepét akkor tölti be, ha funkcionális terei élettel telítődnek.

Plenáris ülés – Tudósok a könyvtárakról

A nyitó plenáris ülés témája hagyományosan a „Tudósok a könyvtárakról”. 2021-ben két professzor – mindketten az MTA doktorai –, *Hetényi Zsuzsa*, az ELTE BTK Szláv és Balti Filológiai Intézet egyetemi tanára, valamint *György Péter*, az ELTE BTK Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet egyetemi tanára vallott arról, a könyvtár milyen szerepet játszott tudományos pályáján.

„Kuckó, könyvtár, (élet)katalógus – a Z-könyvtől az E-könyvig” című, vallomásos előadásában Hetényi Zsuzsa a könyvekhez fűződő érzéseinek és az idők során kialakult olvasási stratégiájának áttekintése során saját, kalandos életútja mellett a műveltségről és a tudásról vallott nézeteit ismertette meg

¹ VKKV5 konferencia programfüzet, Köszöntő p. 7.

a hallgatósággal. A hat évtizedet átfogó visszatekintés ideje alatt a történelem több fordulót vett, a száguldó technikai fejlődés nemcsak a személyes mikrotörténelemben, de a könyvtárak átalakulásában is befurakodott.

A professzor asszonyt gyermekkorában nagy családi könyvtár vette körül, a gyűjtemény becses darabjait képezték a szüleinek dedikált *Márai és Radnóti* kötetek. Gyerekként volt módja megteremteni a saját világát, ahova „bekuckózva” nyugodtan olvashatott. Tíz éves korában leírta, hogy magyar-országi szakos középiskolai tanár lesz, és amikor eljött az ideje, a húszszoros túljelentkezés ellenére bejutott az egyetemre. Már a felvételi előtt tudta, hogy *Iszaak Babel* Lovashadsereg című könyve lesz a szakdolgozati témája.

Az elmúlt évtizedekben volt módja több külföldi könyvtár állományában kutatni. Meghatározó élményt jelentett a Sorbonne könyvtár, a New York Public Library, a Staatsbibliothek zu Berlin – ez utóbbi ma is őrzi a berlini orosz emigráció lenyomatát. Az amerikai könyvtárak – a kultúra, civilizáció szigetei – éjjel-nappal nyitva álltak, ott bármihez lehetett segítséget kérni. Az USA könyvtári rendszerét egyenesen bámulatosnak tartja.

A számtalan érdekesség közepette a professzor asszony megemlítette, hogy 2020-ban megjelent kétkötetes könyve: „[Miről is szólnak azok a könyvek? Értelmezési kulcsok az irodalomelemzéshez a 20. századi orosz próza szövegmintáin](#)” az interneten szabadon hozzáférhető.

Hetényi Zsuzsa a következő gondolatokkal zárta nagyívű előadását: nem jó, ha üzleti hasznosulást várnak a tudománytól, ez nem a tudósokat, hanem a pénzembereket vonzza. A könyv hatalom, az olvasás és a könyvtár csak szenvedéllyel működik jól!

György Péter professzor „A könyvtár – az otthon” című előadásából sem hiányoztak a vallomásos közlések. Élete során a könyvtárak, közülük is leginkább a szabadpolcos könyvtárak lettek az otthonai. Az igazán gazdag állományokban a szabadpolcos elrendezés felér egy enciklopédikus rendszerrel, ahol a „szép szomszédság” elve alapján a kutató olyan kötetekre is rátalálhat, amelyek akár még az eredetileg keresetnél is értékesebbnek bizonyulhatnak. A szabadpolcos gyűjtemények a szabadság és a felfedezés élményével ajándékozzák meg az olvasókat.

A gyűjtemények elrendezése roppant fontos kérdés. A szabadpolc megváltoztatta a gyűjtemények szerepét, böngészgetés közben az olvasók a történeti idő reprezentációjáról is áttekintést kapnak. A szép szomszédság egy lehetőségtartomány, ahol az ismeretlenség és a bizonyosság egyszerre lesz a miénk, de ez csak akkor tud érvényesülni, ha a gyűjteményben az adott szakterület szinte teljes állománya megtalálható.

A magyar könyvtári rendszert a szabadpolcos és a raktári rendszerek együttese uralja, de az állomány nagy része a raktárakból érkezik. Ilyen az Országos Széchényi Könyvtár, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, az ELTE Egyetemi Könyvtár, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, de részben ez a helyzet a Szépművészeti Múzeum és Nemzeti Galéria most egyesített könyvtárában is.

Azzal a véleményével, hogy a könyvtárak és a digitális archívumok elválaszthatatlanok, György Péter áttért az internetre, azon belül pedig az online tartalomszolgáltatás néhány jellemzőjére. Mint mondta, a hagyományos internet fogalma kimerült, ma már a biznissz ural mindent. Nem jó, hogy a *copyright* és az access rendkívül fontos kérdéskörre még mindig nincs igazán jó válasz.

Az interneten felhalmozott hatalmas tudásanyag hasznosítása miatt nagy bajnak tartja, hogy 1920 után Magyarország egynyelvű ország lett, miközben az európai országok túlnyomó többsége többnyelvű. Úgy látja, a könyvtáros szakma előtt álló legnagyobb kihívás: hogyan tudják rávenni a gyerekeket a hosszabb, egybefüggő szövegek olvasására.

Plenáris ülés – könyvtárépítészet

A plenáris ülés a konferencia kiemelt témájához, a könyvtárépítészethez kapcsolódó előadásokkal folytatódott. Négy építész szakértő a könyvtár-épületek létesítésének mérnöki aspektusairól, négy könyvtárigazgató pedig az épületek funkcionális kialakításának kérdéseiről szólt.

Kalmár Miklós, a BME Építésmérnöki Kar címzetes egyetemi tanára „A könyvtárépítészet történeti tanulságai”-ról tartott előadásában arra mutatott rá, hogy a könyvtárépületek mindig az adott kor társadalmi viszonyai és a rendelkezésre álló technológia nyújtotta lehetőségek közepette valósulnak meg.

A funkciófejlődési séma az értékraktártól a szellemi tudástartalom megőrzéséig ível. A különböző

korok könyvtárépületeit vizsgálva kirajzolódnak a törvényszerűségek, a funkciótól függő téralakítás és a szerkezethasználtság összefüggése, de az idők során a könyvtárépületeknek alkalmazkodniuk kellett az épített környezet mindenkor kortárs elvárásaihoz.

Karácsony Tamás, a BME Építészmérnöki Kar egyetemi docense a könyvtárépítészetben tapasztalható, az időben markánsan változó trendekről tartott előadásában a hallgatók munkáin keresztül a jövőt mutatta be. A konferencia résztvevői számos illusztrációt láthattak az esztergomi városi könyvtár elhelyezési terveiről, ahol az erősen klaszszicizáló hangulathoz akarnak idomulni. A székesfehérvári felhagyott erőmű funkcióváltása révén a régi épületegyüttesbe kulturális központot tervezett egy hallgató, aki itt a könyvtár szabad átíratát fogalmazta meg. A hódmezővásárhelyi városi könyvtár és levéltár építésére kiírt pályázat tervezője a városban nagy hagyománnyal bíró kerámiaiparnak adna nagy hangsúlyt a leendő épületben.

Somogyi Krisztina, a Széchenyi István Egyetem Művészeti Kar egyetemi docense a helsinki Oodi Könyvtár és a pécsi Tudásközpont tereit hasonlította össze. Mindkét épületen tetten érhető a tudástranzfer átalakulása, ahol a tanulás, a találkozás, a felfedezés hármasa gazdag asszociációkra ad alkalmat. Pécssett a tervezők célja nem korlátozódott a funkciókra, az ikonikus épülettel meg akarták emelni a városrész szövetét. A helyet dichotómiaként értelmezték, amely részben az olvasás helye, de egyúttal szakrális tér, a tudás temploma. A világmindenséghez való kapcsolódásra utal az épület tetején elhelyezett opeion.

A Helsinkiben felépült Oodi könyvtár az ország függetlenségének centenáriumaéhoz kötődik. Népszavazáson döntöttek el, hogy az ikonikus épület könyvtár legyen. Az épület fő motívuma a hajóra emlékeztető alak, de emellett „a fény az éjszakában” üzenete, a sok fa használata – mindegyik több jelentéssel bír. Ez az épület jól példázza, hogy az építészet nem más, mint az adott kor társadalmi és kulturális értékrendjének tériesülése.

Treszkai Anett, az Archikon Architects Kft. építész az új generációs iskolai és egyetemi könyvtárak építészeti jellemzőiről beszélt. Az információval túltelített városlakó emberi találkozásokra vágyik, ezért a könyvtárat inkább új típusú közösségi térként sze-

retné használni. A hiteles információk biztosítása továbbra is fontos funkció, mint ahogy az is, hogy az intézmény a lokális közös tudás központja legyen.

Karácsony Gyöngyi, a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár főigazgatója menedzsment szempontból tekintette át a nemzeti könyvtári funkciót is betöltő intézményben lezajlott felújítást. A „Könyvtár, ami körbevesz: egyetemi könyvtári terek és szolgáltatások az open science szolgáltatásban” című előadásában kiemelte, hogy a tudomány XXI. századi fejlődési irányában milyen fontos szerepet játszik az open science, a könyvtár pedig a tudomány tengelyévé válik.

Nemcsak a vállalkozások, de az egyetemek is a VUCA-világban,² illékony, bizonytalan, bonyolult és kétértelmű környezetben működnek, és ez a helyzet a megszokottól eltérő vezetési módszereket kíván meg.

A debreceni egyetem főépülete műemléki védelem alatt áll, ezért nagymérvű beavatkozásokra nem volt lehetőség. A tervezésben két építész segített, de az egyes terek funkcióit a könyvtárosok határozták meg az ott nyújtandó szolgáltatásoknak megfelelően. Több olyan tanulószobát is kialakítottak, amelyeket a hallgatók online foglalkozásokra keresztül, teammunkára vehetnek igénybe.

Szendi Attila, a Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum főigazgatója „A Tudományos Adatelemző Módszertani Központ és Levéltári Nyílt Kutatási Adatforrástár projektje a Miskolci Egyetemen” című előadásában olyan terveket mutatott be, amelyek három, külön-külön is nagy jelentőségű szükséglet közös megoldását célozzák. Mint elmondta, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárnak a jelenlegi helyett egy célszerű, modern, új épületre van szüksége; a Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum 1969-ben elkészült épülete sürgős felújításra és korszerűsítésre szorul; a Miskolci Egyetemnek pedig, mint regionális tudásbázisnak a XXI. század igényeinek megfelelő szolgáltatásokat kell nyújtania. A 2021 és 2023 folyamán három lépcsőben megvalósuló építkezés egyrészt látványos fizikai elemeket tartalmaz, másrészt lehetővé teszi egyrészt a levéltár, másrészt az egyetem számára új minőséget jelentő szolgáltatások kialakítását.

2 VUCA – Volatile (változékony), Uncertain (bizonytalan), Complex (bonyolult), Ambiguous (többértelmű)

Tózsér Istvánné Géczi Andrea, a Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár igazgatója a „Megújuló könyvtári szolgáltatások műemléki környezetben” című előadása arról szólt, hogyan rendezték be a 2020-ban lezajlott rekonstrukció után a műemléki védelem alatt álló, közel 250 éves Nagypréposti Palota belső tereit. A múlt értékeit megőrizve a hetven éve könyvtárként szolgáló barokk épületben letisztult, világosan átlátható, funkcionális tereket alakítottak ki.

Liebhauser János, a Tolna megyei Illyés Gyula Könyvtár igazgatója azt a tervet mutatta be, amelyre Szóllás Péter is utalt a köszöntőjében. A Modern Városok Program keretében sikerrel pályáztak a megyei könyvtár és a megyei levéltár számára egy új, kétfunkciós épület létrehozására. A kiviteli terv elkészült, a tervek szerint 2023 áprilisában adják át a szekszárdi Tudásközpontot.

Könyvbemutató és koncert

Az első nap végén a KITI által kiadott, az ELTE repozitóriumban hozzáférhető két új kötetet mutatták be. Az „**Információközvetítés és közösségépítés – multifunkciós könyvtári hálózatok**” című tanulmánykötetet Fehér Miklós, az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet igazgatója, a „**Valóságos könyvtár, könyvtári valóság: könyvtár- és információtudományi tanulmányok 2020**” című konferenciakötetet Sági Ilona, a Könyvtári Figyelő felelős szerkesztője ismertette. A programot az ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézete hallgatóinak „Könnyűzenei sztenderdek” című műsora zárta.

Az intézeti oktatók előadásai

A második nap délelőttjén az intézet oktatói számoltak be legújabb kutatási eredményeikről.

Bibor Máté egyetemi tanársegéd két érdekes aspektusra hívta föl a figyelmet az „Egy dedikáció nyomában” című előadásában. *Erdélyi Ágnes* „Kovácsék” című kisregénye egyrészt módot adott arra, hogy szóljon a Trianon után kisebbségi létbe kényszerült magyarok sorsáról, másrészt tanúi lehettünk annak, hogy az elhivatott kutatói attitűd milyen érdekesítő eredményekre vezet, ha valaki időt és fáradságot nem kímélve felkutatja a kötetben talált dedikáció címzettjeit.

„A német könyvtártudomány a XX. század első harmadában” címmel tartott előadásában *Csik Tibor* egyetemi adjunktus a történelmi katalizmak hatá-

sát elemezte. Érthető okokból az I. világháború idején és az azt követő időszakban az innováció megtorpant, a német könyvtárak teljesen elszigetelődtek. A politikai helyzet enyhülésének rövid átmeneti idejében felelevenedtek a nemzetközi kapcsolatok, de egy újabb korszak kezdődött akkor, amikor a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt a politikája szolgálatába állította a könyvtárakat.

A KITI tartalomszolgáltatási gyakorlóprojektjeinek egyik legújabb eleme lesz az a képeslap-projekt, amelyről *Fodor János* egyetemi adjunktus számolt be. A projekt alkalmas arra, hogy a hallgatókkal együtt elgondolkodjunk a „képmegosztás hőskorát” jelentő képeslapküldés értékeiről, múltjáról és továbbélési lehetőségeiről. A bemutatott példák az előadó családjának két, egymást követő generációt képviselő tagjának levelezéséről, társas kapcsolatrendszeréről adtak ízelítőt.

Kerekes Pál címzetes egyetemi docens arra hívta föl a figyelmet, hogy a Covid19 kitörése óta az irodalmi szövegek audiovizuális változatai minden eddiginél nagyobb népszerűsége tettek szert. A kényszerű lezárások idején online elérhető versorozatok, előadástek, felolvasások nyújtottak irodalmi élményt, jelentősen megváltoztatva a kultúraközvetítő gyakorlatot.

A KITI igazgatója, *Kiszl Péter* egyetemi docens „A pénzügyi kultúra könyvtári fejlesztésének magyarországi partnerhálózata: helyzetkép és lehetőségek” címmel tartott előadásában megállapította, hogy a hazai könyvtárakban gyakorlatilag nem létezik, de legjobb esetben is csak gyerekcipőben jár a pénzügyi kultúra fejlesztése, holott nagy szükség lenne a könyvtárak pénzügyi fogyasztóvédelmet támogató működésére, a könyvtárosok pénzügyi kompetenciafejlesztést megteremtő elkötelezettségére és felkészültségére, amely pozitív hatást gyakorolhatna a vállalkozásfejlesztésre és erősítené az innovatív szemléletet.

A Covid19 idején tapasztalt jelenségek vizsgálata több előadásban is megjelent. *Senkei-Kis Zoltán* egyetemi adjunktus az Olvasáspedagógia, az Olvasápszichológia és az Olvasásszociológia kurzusokon az olvasás újbóli térnyerését tapasztalta a hallgatók részéről. Az „Olvasás – terápia, járvány idején” című előadás alátámasztotta, hogy az irodalomterápia tudatos alkalmazása hozzájárul a mentális egészség megőrzéséhez, a pandémia és más kényszerhelyzetek okozta feszültség feloldásához.

„A szerzői jogi reformtörvény hatása a könyvtárak működési rendszerére” témát dolgozta föl *Tószegi Zsuzsanna* címzetes egyetemi docens az előadásában. A 2021. június 1-jétől hatályos szerzői jogi törvény számos módosítása kedvezően érinti a könyvtárak szolgáltatásrendszerét, melyek közül a legfontosabbak a kereskedelmi forgalomban nem elérhető művek felhasználására vonatkozó új rendelkezések, de előnyösen változtak a szabad felhasználás körébe eső esetek is.

A mesterséges intelligencia (MI) és a magyar könyvtárosok viszonyáról rajzolt föl egy pillanatképet *Winkler Bea* egyetemi tanársegéd. Az előadó két felmérés eredményét ismertette: az egyiket az egyetemi könyvtári vezetők, a másikat a KITI könyvtárszakos hallgatói között végezte. A megkérdezettek számos lehetőséget látnak az MI alkalmazására az online szolgáltatások és a digitalizálás terén.

A doktoranduszok magyar nyelvű előadásai

A második nap délutánján a magyar nyelvű „Doktoranduszaink kutatásaiból” című, illetve az angol nyelvű „Inspire and Engage” című, párhuzamosan zajló két szekcióban hangzottak el előadások (ez utóbbiban a KITI két magyar és két külföldi doktorandusza is szerepelt).³

Az Európai Unió 2021-ben életbe lépett Plan S irányelvről – melynek célja az azonnali nyílt hozzáférésű publikálási modellre való áttérés feltételeinek biztosítása – tartott előadást *Bilicsi Erika*. Annak ellenére, hogy az EU előírja és elvárja a közfinanszírozású kutatások eredményeinek nyílt hozzáférésű publikálását, a felmérések alapján az e körbe tartozó cikkeknek csak 56%-a jelenik meg open access folyóiratokban, és a legnagyobb presztízsű folyóiratok publikációs gyakorlata még nem tesz eleget az irányelv alapelveinek.

A BME-n 1870-ben alapították a *Steindl Imre* vezette Műépítészeti Tanszéket, amelynek könyvtára *Leitgéb Mária* kutatási területe. A tanszéki könyvtár múltjáról szórványos adatok állnak rendelkezésre, de jelenleg is megvan a nagy értékű állomány egy része. A művek kézbevitelével lehet ellenőrizni,

hogy az egykori Steindl-tanszék könyvtárából mely dokumentumok találhatóak meg az Építészettörténeti és Műemléki Tanszék állományában.

A könyvtár- és információtudományi vonatkozású szabadalmak és használatiminta-oltalmak egy meghatározott részével, az Európában és az Amerikai Egyesült Államokban az előző két évben megadott oltalmakról szólt *Nagy Andor* előadása. Az adatbázisok alapján az oltalmak mindössze 10%-a jutott Európára és az USA-ra, 90% viszont Kínára.

A Digitális Jólét Nonprofit Kft. – mint az Innovációs és Technológiai Minisztérium háttérintézménye – feladata a Digitális Jólét Program, illetve az ahhoz kapcsolódó stratégiák menedzselése. *Nemes László* a céges tudásvagyon egy rendszerben történő tárolására szolgáló tudástárak és az ezekhez kapcsolódó kooperatív felületek fejlesztéséről tartott előadást. A román és korai gótikus stílusú angliai kódexek kísértés-miniatúráin szereplő egyik különleges jele nettípus, a Jézus megkísértését illusztráló képanyagon tanulmányozta *Orosz Adrienn* a térábrázolás – idő – narratíva viszony alakulását a zsolnároskönyvekben, bibliákban és óraskönyvekben. A könyvművészeti tárgyú előadás a kódexek miniatúráinak elemzése során előkerülő példákat mutatta be.

Az IFLA Zöld könyvtári programjában díjazott magyar intézményeknek a koronavírus idején nyújtott szolgáltatásait vizsgálta *Pataki Fruzsina*. Először azokat az eredményeket és innovációkat mutatta be, amelyet révén a könyvtárak nemzetközi szintű elismerésben részesültek, majd ismertette a Covid19 járvány következményeit vizsgáló kérdőíves felmérés eredményeit.

Szintén a koronavírusjárvány könyvtárakra gyakorolt hatásával foglalkozott *Radics Krisztina*, aki az olvasási szokások változását vette górcső alá. A könyvtárak egy része alternatív megoldásokat keresett, hogy a korlátozások alatt is tudjon olvasnivalót biztosítani a lakosság számára.

Az Európai Bizottság (EB) tíz éve adta ki a kulturális anyagok digitalizálására, online hozzáférhetőségére, valamint digitális megőrzésére vonatkozó ajánlását, és egy évtized múltán az ajánlás végrehajtásának értékelését is elrendelte. *Szűts Etele* egyrészt az EB értékelését ismertette, majd a nemzetközi és a magyar tapasztalatokról számolt be, végül a digitalizálás egyik kijelölt intézményének, a Forum Hungaricumnak a szakmai tevékenységét mutatta be.

³ A doktoranduszok esetében a munkahelyi beosztásukat nem közöljük, mert a konferencián PhD hallgatói mivoltukban kaptak megszólalási lehetőséget. Az előadók munkahelyi adatai megtalálhatók az online elérhető [programfüzetben](#).

A földtani, geofizikai kutatások, valamint a bányászati tevékenység során keletkezett adatok gyűjtése, feldolgozása, megőrzése és szolgáltatása a Magyar Állami Földtani, Geofizikai és Bányászati Adattár feladata. Varga Anett ismertette az unikális adattár szolgáltatásait, amelyek nemcsak a földtudományi szakemberek, hanem a helytörténeti kutatók számára is sok érdekességgel szolgálhatnak.

A Széchenyi István Egyetem kutatói kifejlesztettek egy új böngészőt, amely a 3D virtuális környezetben teszi lehetővé a tartalmak feltöltését, a böngészést, a prezentációkat stb. Az új szoftver ismertetése után Zsömle Viktor az egyetem könyvtári és levéltári tereit bemutató 3D alkalmazást ismertette, amely egyúttal jó példa az előadás tárgyul szolgáló új szoftver könyvtári alkalmazhatóságára.

Inspire and Engage – angol nyelvű szekció⁴

Az első ízben megszervezett angol nyelvű szekcióban a KITI két oktatójának és négy doktoranduszának egy-egy előadása mellett tíz thaiföldi előadó öt prezentációt tartott.

Barátné Hajdu Ágnes, ELTE BTK KITI, egyetemi tanár: IFLA's European Regional Division Committee is a New Element of Professional Structure of IFLA

Az előadás témája az európai regionális divízióknak az IFLA 2017–2021-re vonatkozó Development Roadmap keretein belüli működése volt. Az előadó bemutatta és elemezte a könyvtárak helyzetét az IFLA Európai Régiójában, elsősorban a pénzügyek és a hatósági szabályozások tekintetében, majd ismertette a European Regional Division Committee közeljövőre vonatkozó terveit.

Namtip Wipawin (egyetemi docens) – Songlak Sakulwichitsintu (egyetemi docens) – Chirabodee Tejasen (egyetemi oktató): The Current Status of Collaboration between Information Science PhD Programs in Thailand

A Thaiföldön zajló együttműködési projektek egyik fő eleme a vendégelőadók kölcsönös biztosítása.

Nemrégben az információtudomány szakembereiről elkészült egy országos névjegyzék, a „Thai information science expert register”. Az egyetemi együttműködés kiterjed a tartalommegosztásra, és emellett közös PHD programok is megvalósulnak.

Bella Katalin, ELTE BTK KITI, egyetemi tanársegéd: Content Generation of Contemporary Hungarian Writers in Social Media: Digital Personal Records as New Historical Sources?

Az előadó neves magyar íróknak a közösségi médiában keletkezett megnyilvánulásait vizsgálta abból a szempontból, hogy lehet-e ezeket történeti forrásként kezelni. Fontos kérdés, hogyan lehet a „born digital” anyagokat biztonságosan őrizni és a hitelességüket megőrizve archiválni.

Jirawan Sriwong (egyetemi oktató) – Atichart Harncharnchai (egyetemi docens) – Pranee Asavapoositkul (egyetemi docens): Current Status of Information Services in Libraries and Information Service Institutions for People with a Visual Impairment in Thailand.

Thaiföldön a könyvtárakban nem áll rendelkezésre elegendő mennyiségben a csökkentlátók számára használható tartalom. A kevés erőforrás jobb kihasználására hálózatot szerveztek a vakokat kiszolgáló könyvtárak részvételével. A legnagyobb nehézséget a látássérültek számára megfelelő tartalmat előállítani képes személyzet hiánya jelenti.

Ráczné Radó Rita, ELTE BTK KITI, PhD-hallgató: Make it Available – EODOPEN, a Project According to User Needs

Az EODOPEN projektben – melynek célja a hiteles digitális információk nyújtása – 11 országból 15 partner vesz részt, köztük az Országos Széchenyi Könyvtár.

A projekt küldetése a teljes feladatsor elvégzésében való részvétel, kezdve a digitalizációval, folytatva a hozzáférési jogok tisztázásával és a fenntartható szolgáltatás biztosítása egy erre a célra készített portálon, a lehető legkorszerűbb technikai megoldások alkalmazásával.

Phachaya Chaiwchan PhD – Somporn Puttapithakpon (egyetemi docens): Digital Natives and Digital Ethics: A Review of Research Evidence

4 A szerző köszöni Simon Andrásnak, hogy a párhuzamosan zajló szekció előadásairól készített jegyzeteit a rendelkezésére bocsátotta. A szekcióban elhangzott előadások címét azért tüntetjük föl, hogy az érdeklődők megtalálják a témához kapcsolódó további közleményeket.

A bemutatott kutatás célja a digitális vétségek és a digitális fenyegetéshez vezető rizikóforrások meghatározása és feltérképezése. A digitális vétségek közé tartozik a privát szféra megsértése, a nem megfelelő üzenetek rosszhiszemű célba juttatása, az internetes zaklatás, az adathalászat, a hackelés és a szerzői jogok megsértése. A kutatók a vétségek megállapításán túl megfogalmazzák a digitális etika alapelveit és szorgalmazzák az etikai ismeretek oktatását is.

Simon András, ELTE BTK KITI, PhD-hallgató:
Data Mining from SQL Databases: Analysing the Transaction Records of Integrated Library Management Systems.

Az integrált könyvtári rendszerek hatalmas mennyiségű tranzakciós rekordot őriznek, amelyek vizsgálatára eddig nem sok figyelem irányult, holott rendkívül érdekes információkat lehet ezekből kinyerni. Erre példa a bibliográfiai rekordok létrehozásának, módosításának, esetleges törlésének a dátuma, amely a magyar múzeumokban kötelezően megőrzendő adat. Az előadó a digitális leltárkönyvek adatait vizsgáló kutatás eredményeit mutatta be.

Chatree Wongkaew PhD – Namtip Wipawin (egyetemi docens): *Research Data Management Policy in Health Science in Thai University: Review of the Current Status*

Az egészségügyi képzést is folytató tíz thai egyetem kutatási eredményeinek publikálására irányuló vizsgálat során felmérték az adatok útját a kutatóintézet – kórház – oktatási intézmény – könyvtár „útvonalon”, és megállapították, hogy egyik egyetemnek sincs Research Data Management Policy-ja, vagyis nem szabályozzák a kutatási adatok kezelésének, hasznosításának kérdéseit.

Fredrick Wawire Otike, ELTE BTK KITI, PhD-hallgató: *Digital Transformation of Academic Libraries in Developing Countries in Africa*

Az előadó azt vizsgálta, hogy Afrikában a digitális transzformáció hogyan érinti a könyvtárakat. A jellemző hibák: a transzformáció során nem a felhasználói igényekre fókuszálnak, nincsenek meghatározva az egyes szerepek és a célok, a változással szemben álló erőket nem sikerül leküzdeni, nincs elegendő pénz, és alábecsülik a kulturális változás

nehézségeit. Megfelelő szabályozással a könyvtárak lehetnének az egyetemek leghatékonyabb támogatói a digitális transzformáció során.

Nakarin Choon-ngarm PhD – Namtip Wipawin (egyetemi docens): *Exploring the Gap of Community Psychiatry information in Thailand: A Literature review*

A mentális egészségre Thaiföldön sem fordítanak kellő figyelmet. Az előadók öt adatbázisban tekintették át a mentális egészségről szóló, thai nyelvű cikkeket.

Szembetűnő volt a közölt adatok alacsony minősége, a párhuzamos feldolgozás és az újrahasznosulás nehézségei. Az előadók szerint jóval nagyobb figyelmet kellene fordítani a megfelelő minőségű adatsorok előállítására és ezek hozzáférhetővé tételére, amelyhez természetesen elegendő emberi erőforrásra van szükség.

Joseph Marmol Yap, ELTE BTK KITI, PhD-hallgató: *Filtering Social Media Information Among the Young: How to Build and Not Break Online Relationships*

Az előadó a közösségi médián keresztül érkező közleményekhez való hozzáállást és a felhasználói attitűdöket vizsgálta a fiatalok körében, személyes kérdőíves kutatás alapján. Mint sokan mások, ő is azt tapasztalta, hogy a válaszadók a személyes kapcsolati hálójuktól, tehát a hozzátartozóktól, rokonoktól, ismerősöktől, barátok véleményétől függően fogadják el vagy utasítják el a közösségi médiából érkező információkat.

A kétnapos konferencián 50 előadás hangzott el, amelyek szöveges változata – a korábbiakhoz hasonlóan – lektorált tanulmánykötetben jelenik meg, a tervek szerint 2022 őszén. A konferenciához kapcsolódó [tanulmánykötetek az ELTE repozitóriumban](#) érhetők el.

A VKKV5 konferencia programfüzete, honlapja és a [képernyőfotók](#) a KITI weboldalán tekinthetők meg.

Tószegi Zsuzsanna PhD

c. egyetemi docens
ELTE BTK KITI